

Begrippenlijst ICER 2025

Abiotische grondstoffen | Grondstoffen gewonnen uit niet-levende bronnen (mineralen, metalen en fossiel).

Beprijzen | Met beleidsinstrumenten zoals belastingen en heffingen kan de overheid een prijs zetten op maatschappelijk ongewenste praktijken, waardoor gewenste alternatieven (relatief) goedkoper worden en daarmee aantrekkelijker.

Binnenlandse afvalaanbod | Het binnenlandse afvalaanbod verwijst naar de totale hoeveelheid afval die binnen een land wordt geproduceerd. Dit omvat alle afvalstromen die ontstaan door Nederlandse huishoudens, bedrijven, industrieën en de overheid en is exclusief geïmporteerd afval.

Biograndstoffen | Alle typen grondstoffen van biotische substantie van plantaardige of dierlijke origine, zoals grondstoffen, materialen, producten en afvalstoffen uit de landbouw, bosbouw, visserij, aquacultuur, industrie en huishoudens (bijvoorbeeld groente-, tuin-, en fruitafval).

Biomassa | zie biograndstoffen.

Bioplastic | Plastic dat is geproduceerd uit biogene grondstoffen zoals suikerriet, mais of algen en waarvoor geen fossiele grondstoffen zijn gebruikt.

Bbp | Bruto binnenlands product. Het bbp vertegenwoordigt de totale toegevoegde waarde van alle goederen en diensten die binnen een land in een bepaalde periode worden geproduceerd.

Circulaire economie | Het aanzienlijk minder en efficiënter gebruiken van grondstoffen, door inzet van verschillende circulariteitsstrategieën.

Circulariteitsstrategieën | Hoofdstrategieën om het grondstoffengebruik, en daarmee samenhangende milieudruk, aanzienlijk te verminderen (zie ook *R-strategieën*). Dit kan op hoofdlijnen op vier manieren:

- *Narrow the loop*, ofwel minder grondstoffen gebruiken door van producten af te zien, producten te delen of ze efficiënter te fabriceren;
- *Slow the loop*, ofwel het verlengen van de levensduur van producten en onderdelen door hergebruik en reparatie;
- *Close the loop*, ofwel hoogwaardige recycling en de inzet van secundair materiaal en het wegnemen van lekkages en ongewenste materialen, zodat er alleen niet-herbruikbaar afval wordt verbrand of gestort;
- *Substitute*, ofwel substitutie van eindige grondstoffen door duurzaam geproduceerde hernieuwbare grondstoffen (zoals biograndstoffen) of alternatieve primaire grondstoffen met minder milieudruk.

CMP | *Circulair Materialenplan*. Het doel van het CMP is een uniform kader voor het gebruik van grondstoffen, het omgaan met afval en het verlenen van vergunningen. Ook zal in het CMP een

overzicht worden gegeven van het verplichte Nederlandse afvalbeleid. Het Circulair Materialenplan (CMP) zal vanaf 2025 gelden als opvolger van het derde Landelijke Afvalbeheerplan ((zie LAP3).

CMUR | *Circular Material Use Rate*. Het aandeel secundair materiaalgebruik in een economie, oftewel het percentage secundair materiaal van het totale materiaalgebruik (inclusief bio-grondstoffen). Op nationaal niveau wordt door CBS de CMUR uitgedrukt als het aandeel secundair materiaal in de totale ingezette materialen in de Nederlandse economie (DMI, dus inclusief export). Om landen onderling te vergelijken wordt internationaal gebruik gemaakt van de CMUR op basis van het eigen gebruik (DMC, dus exclusief export en wederuitvoer).

CO₂-equivalent | De mate waarin een broeikasgas bijdraagt aan de opwarming van de aarde, omgerekend naar een equivalente hoeveelheid CO₂.

Consumptievoetafdruk | De consumptievoetafdruk brengt de milieueffecten in beeld die ontstaan bij de vervaardiging van alle producten die in Nederland worden geconsumeerd. Het gaat hierbij om de consumptie door huishoudens, investeringen in productiegoederen door bedrijven en de consumptie en investeringen door overheden.

Convenant | Een vrijwillige afspraak waarmee door de ondertekenende bedrijven in een sector – dan niet op initiatief van de overheid – een gezamenlijk doel wordt nagestreefd.

Direct grondstoffengebruik | Dit zijn de grondstoffen die binnen Nederland worden gebruikt voor de economie of eigen gebruik.

DMC | *Domestic Material Consumption*, het directe gebruik van grondstoffen voor consumptie. De DMC is de DMI minus het gewicht van primaire grondstoffen, materialen, onderdelen en producten voor de export.

DMI | *Direct Material Input*, het directe gebruik van grondstoffen voor het gebruik in de economie. De DMI omvat alle grondstoffen uit de binnenlandse winning (extractie van abiotische grondstoffen en oogst) plus geïmporteerde primaire grondstoffen, materialen, onderdelen en producten. De grondstoffen die in het buitenland nodig waren om de geïmporteerde materialen, onderdelen en producten te maken (zoals brandstoffen om machines te laten werken) worden in de DMI niet meegenomen.

Effecten | Gevolgen van het grondstoffengebruik voor het milieu, de natuur, op de leveringszekerheid en op sociaaleconomische ontwikkelingen, zoals het aantal banen of de werkomstandigheden van werknemers in de productieketens.

Fast Fashion | Kleding die snel en goedkoop worden geproduceerd en waarbij er continu nieuwe collecties worden uitgebracht. Dit gaat vaak om kleding van slechte kwaliteit met een zeer korte levensduur die snel wordt afgedankt en vaak slecht herbruikbaar of recyclebaar zijn. De equivalent voor meubels noemen we *Fast Furniture*.

Fossiele grondstoffen | Kolen, aardolie en aardgas. Deze stoffen zijn gevormd uit de overblijfselen van plantaardige en dierlijke organismen die miljoenen jaren geleden overleden. Fossiele grondstoffen worden ingezet voor het produceren van energie, maar ook om producten te maken zoals kunststoffen of kunstmest. Bij het verbranden van fossiele grondstoffen, wordt CO₂ uitgestoten.

Geagendeerd beleid | Geagendeerd beleid bevindt zich nog in de ideeënfase. Hierbij is de keuze voor een specifiek instrument nog niet gemaakt, laat staan voor de vormgeving ervan en het benodigde budget. Een eerste stap in het uitwerken van geagendeerd beleid is vaak een verkenning.

Grondstoffen | We gebruiken de term grondstoffen als we het hebben over het geheel van primaire grondstoffen (zie primaire grondstoffen), materialen, onderdelen en producten tezamen.

Grondstoffenproductiviteit | De verhouding tussen de monetaire waarde van producten en diensten en de hoeveelheid gebruikte grondstoffen. Voor de economie als geheel gaat het om de omvang van het bbp en de daarvoor gebruikte grondstoffen in een jaar. Daarbij is sprake van een hogere grondstoffenproductiviteit als er meer bbp gegenereerd wordt met minder grondstoffen.

Grondstoffen voor de economie | Zie ook DMI. Ook wel de totale grondstoffeninzet genoemd. Dit zijn grondstoffen die bedrijven gebruiken tijdens de productie, en grondstoffen die zitten in geïmporteerde producten voor gebruik door Nederlanders (consumenten, bedrijven en overheden). Het gaat om het totaal van de primaire grondstoffen die in Nederland worden gewonnen (extractie van mineralen, oogst) en de import van primaire en secundaire grondstoffen (zoals olie), materialen (zoals staal of veevoer), onderdelen (zoals een chip) en producten (zoals een auto).

Grondstoffen voor eigen gebruik | Dit zijn grondstoffen die nodig zijn voor eigen gebruik door Nederlanders (consumenten, bedrijven en overheden). Een deel van deze producten is afkomstig uit Nederlandse bedrijven, zoals varkensvlees van Nederlandse veehouders, en het andere deel wordt geïmporteerd en geleverd aan Nederlandse consumenten, zoals de geïmporteerde bananen in een Nederlandse supermarkt. In tegenstelling tot het gebruik voor de economie zit de export niet in de grondstoffen voor eigen gebruik.

Grondstofvoetafdruk | De grondstofvoetafdruk omvat het totaal van het directe en het indirecte gebruik van primaire grondstoffen in een productieketen. De grondstofvoetafdruk kan zowel worden opgesteld voor de productieketen van de Nederlandse economie als de Nederlandse consumptie (zie ook RMC en RMI).

Governance | De wijze waarop instituties en beleid zijn georganiseerd en sturing plaats vindt.

GWW | Grond- weg en waterbouw. De GWW omvat onder andere de bouw van bruggen, dijken, wegen, kanalen of kunstwerken.

Halffabricaat | Een grondstof die bewerkt is tot een verhandelbaar product maar nog geen eindproduct betreft. Voorbeelden zijn plastic korrels, houtpellets of platen van staal.

Hergebruik | Hergebruik gaat over het opnieuw gebruiken van producten en hun onderdelen zonder dat ze drastisch in vorm of samenstelling zijn veranderd (zie *reuse* en *repurpose*). Materialen kunnen volgens deze definitie niet worden hergebruikt, maar wel worden gerecycled (zie *recycling*).

Hernieuwbare grondstoffen | Hernieuwbare grondstoffen zijn primaire grondstoffen uit een voorraad die doorlopend kan worden vernieuwd. Biogrondstoffen zijn hernieuwbare grondstoffen.

ICER | De Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) geeft elke twee jaar een overzicht van de stand van zaken van de transitie naar een circulaire economie in Nederland. Deze onafhankelijke

informatie is bedoeld als kennisbasis voor het maatschappelijke en politieke debat over de transitie naar een circulaire economie. De ICER is onderdeel van de jaarlijkse beleidscyclus van het circulaire economiebeleid in Nederland en geeft input voor het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (zie NPCE).

Indirect grondstoffengebruik | Een deel van het Nederlands grondstoffengebruik is indirect omdat delen van de productieketens zich in het buitenland bevinden en voor de productie primaire grondstoffen zijn gebruikt die niet in het product terechtkomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het gebruik van brandstoffen om machines te laten werken waarmee producten voor Nederland worden gemaakt. Het totaal van het directe en het indirecte gebruik noemen we de grondstofvoetafdruk.

Institutionalisering | Het vastleggen van de spelregels voor een circulaire economie, en het toewijzen van mandaten en middelen.

Kritieke materialen | Materialen die vanwege de combinatie van leveringsrisico's en hun economische belang als *kritiek* worden aangeduid.

LAP3 | *Het Landelijk afvalbeheerplan (LAP)* is het kader voor afval en circulaire economie in Nederland. Het LAP bestaat uit een beleidskader en sectorplannen. Het beleidskader beschrijft afvalactiviteiten zoals afvalscheiding, inzamelen, recycling, verbranden, storten en grensoverschrijdend transport. Daarnaast komen ook andere onderwerpen aan de orde, zoals circulaire economie, onderscheid afvalstof of niet-afvalstof, zeer zorgwekkende stoffen en vergunningverlening en toezicht. In de sectorplannen is het algemene kader uitgewerkt voor specifieke afvalstromen, bijvoorbeeld voor textiel, kunststoffen of oliehoudende afvalstoffen. Het LAP3 zal worden vervangen door het CMP (zie CMP).

Leveringsrisico | Dit staat voor het risico om niet te kunnen beschikken over een grondstof voor een economie of een bedrijf.

LPG | *Liquid Petroleum Gas*. Een gas dat een mix is van verschillende koolwaterstoffen en licht ontvlambaar is. Het gas kan worden ingezet in de industrie, waar het ook aardgas kan vervangen of als autobrandstof.

Materialen | Natuurlijke of kunstmatig geproduceerde stoffen, bestemd om verwerkt te worden tot bruikbare onderdelen en producten.

Metaal | Voorbeelden van metalen zijn ijzererts, aluminium, koper, neodymium of zeldzame aardmetalen.

Mineraal | Het geheel van metalen en overige mineralen. In dit rapport wordt het voornamelijk gebruikt voor de niet-metaal mineralen, zoals beton, zand, grind of zout.

Missiegedreven innovatiesysteem (MIS) | Een MIS bestaat uit de actoren en regels die gezamenlijk bijdragen aan het realiseren van een maatschappelijke missie (zoals de transitie naar een circulaire economie) door het ontwikkelen van allerlei vormen van vernieuwing (technologische innovaties, nieuwe businessmodellen, sociale innovaties), maar ook door het afbouwen van bestaande praktijken die het behalen van de missie in de weg staan. De kwaliteit of het functioneren van een MIS (en daarmee de kans dat de missie wordt gerealiseerd) valt te evalueren op basis van een aantal sleutelprocessen (zie sleutelprocessen).

Nationale effecten | De nationale effecten zijn de milieueffecten op het Nederlandse grondgebied, dus de broeikasgassen die door bedrijven, organisaties en huishoudens op Nederlands grondgebied worden uitgestoten (nationale broeikasgassen) of het landgebruik op Nederlands grondgebied (nationaal landgebruik).

NPCE | Het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 –is het kabinetsbrede programma uit 2023 dat is gericht op het versnellen van de transitie naar een circulaire economie in Nederland. Het NPCE bevat onder andere een raamwerk voor doelen, een selectie van prioritaire productgroepen, en voorstellen voor beleidsinstrumenten. De nieuwste actualisatie van het NPCE is voorzien voor de tweede helft 2025.

Nationale Grondstoffenstrategie | De nationale grondstoffenstrategie richt zich op kritieke materialen die van belang zijn voor strategische sectoren zoals hernieuwbare energie, digitale technologieën en defensie in de Nederlandse economie. De strategie heeft als doel de leveringszekerheid van grondstoffen op de middellange termijn voor de Nederlandse economie te waarborgen. Met de nationale grondstoffenstrategie wordt ingezet op voldoende beschikbaarheid van kritieke mineralen en metalen, circulariteit, op het vinden van minder schaarse alternatieven en verkleinen van de impact op mens en milieu.

Normeren | Door het stellen van wettelijk vastgelegde normen kan de overheid bepaalde gewenste praktijken verplichten of ongewenste praktijken verbieden.

Primaire grondstoffen | Primaire grondstoffen zijn grondstoffen die uit de natuur worden gewonnen, zoals ijzererts of steenkool. Primaire grondstoffen worden doorgaans verwerkt tot materialen en halffabricaten, zoals ijzer of stalen platen, en vervolgens in eindproducten, zoals auto's.

Product-as-a-service | Een bedrijfsmodel waarin consumenten diensten afnemen in plaats van producten kopen. Het product blijft dan eigendom van de producent.

Productgroep | Groep van producten binnen een productketen. In het NPCE zijn door het beleid prioritaire productgroepen vastgesteld. Voorbeeld: de productgroepen plastic verpakkingen, landbouwplastic en bouwplastic in de productketen kunststoffen.

Productieketen | Het volledige proces van de winning van grondstoffen, het verwerken tot materialen, het maken van onderdelen en eindproducten, die vervolgens naar gebruikers gaan. Producten en onderdelen kunnen worden hergebruikt en materialen gerecycled. Uiteindelijk gaat na gebruik het afval naar verwijderaars.

Productievoetafdruk | De productievoetafdruk omvat de milieueffecten die ontstaan in de productieketens van alle in de Nederlandse economie gebruikte grondstoffen, materialen, productonderdelen en eindproducten, zoals soja uit Brazilië dat is verwerkt in voer voor koeien in Nederland. Hierbij maakt het niet uit of de melk van die koeien in Nederland wordt geconsumeerd of wordt geëxporteerd. Effecten van geïmporteerde eindproducten die direct worden geconsumeerd (bijvoorbeeld bananen uit Costa Rica) zitten niet in de productievoetafdruk.

Recover | Verbranden of vergisten van een product met energierugwinning. Eigenlijk is terugwinnen van nutriënten door compostering ook een vorm van *recover*. Bij al deze vormen van *recover* levert verwerking van een afgedankt product of materiaal wel iets nuttigs op, maar gaat het product

of materiaal als zodanig in zijn geheel verloren.

Recycling | Terugwinnen van materialen uit afgedankte producten (secundaire materialen), en opnieuw inzetten hiervan voor het maken van producten. Als het secundaire materiaal dezelfde kwaliteit heeft als het oorspronkelijke (nieuwe of primaire) materiaal en als zodanig wordt ingezet, dan spreken we van *hoogwaardige recycling*. Als het secundaire materiaal een mindere kwaliteit en gelijke waarde heeft dan het primaire materiaal, dan spreken we van *laagwaardige recycling*.

Recyclaat | Zie: *Secundaire materialen*.

Reduce | Product dat efficiënter in het gebruik is (zoals wasmachines die minder energie, water of wasmiddel gebruiken), of dat op efficiëntere wijze gemaakt wordt (zoals een auto die door slimme vormgeving uit minder plaatmateriaal is gemaakt), zonder dat daarbij de functie van het product wordt aangetast.

Refurbishing | Op zichzelf nog goed functionerend product weer bij de tijd brengen door het opknappen ervan (zoals gebouwen) of moderniseren (bijvoorbeeld de fairphone), waardoor de basisfunctie vaak groter wordt.

Refuse | Producten overbodig maken door van hun functie af te zien (zoals alcohol of narcotica), of die functie met een radicaal ander product te leveren (zoals spotify in plaats van cd's, of dekentjes in plaats van warmtekanonnen voor terrasverwarming).

Repair | Reparatie en onderhoud van een kapot product voor gebruik in de oude functie (zoals bij auto's en kleding).

Repurpose | Het opnieuw gebruiken van productonderdelen uit een afgedankt product voor het maken van een 'nieuw' product met een andere functie.

Rethink | Productgebruik intensiveren door bijvoorbeeld gedeeld gebruik van producten (zoals autodelen, appartementen met gedeelde voorzieningen), of door producten multifunctioneel te maken (zoals smartphones, of multifunctionele printers). Hierdoor kan hetzelfde product meer 'hoeveelheden functie' leveren.

Reuse | Opnieuw gebruiken van een afgedankt, nog goed functionerend product in zijn oude functie (zoals vintage kleding, tweedehandsauto's, servieswerk en alle andere producten die via marktplaats, tweedehands- of antiekzaken worden verkocht).

Rijksbrede Programma Circulaire Economie | 'Nederland circulair in 2050' is het rijksbrede programma voor een circulaire economie in Nederland uit 2016. Daarin is een visie opgesteld, en zijn ambities en doelen voor een circulaire economie geformuleerd. Dit heeft geleid tot een Grondstoffenakkoord, vijf transitieagenda's, een kabinetsreactie op deze agenda' en twee Uitvoeringsprogramma's.

R-strategieën | Strategieën om het grondstoffengebruik, en daarmee samenhangende milieudruk, aanzienlijk te verminderen. Er is een hiërarchie (R-ladder) van R-strategieën, waarbij als vuistregel geldt dat het grondstoffengebruik en de milieudruk minder is bij R-strategieën hoger op de ladder. Deze hiërarchie bestaat uit (in de meest uitgebreide vorm, van hoog naar laag): *refuse*, *rethink*, *reduce*, *reuse*, *repair*, *refurbish*, *remanufacture*, *repurpose*, *recycle* en *recover*. Zie ook circulariteitsstrategieën.

RMC | *Raw Material Consumption*, het directe grondstoffengebruik voor de Nederlandse consumptie en het grondstoffengebruik in de productieketen voor die consumptie samengenomen. Bij de berekening van de RMC worden ook alle grondstoffen meegenomen die in het buitenland nodig zijn geweest om de geïmporteerde materialen, onderdelen en producten te maken (zoals de brandstoffen die gebruikt zijn om machines in de productie te laten werken).

RMI | *Raw Material Input*, het directe grondstoffengebruik in de economie (DMI) en het grondstoffengebruik in de productieketen voor de economie samengenomen. Bij de berekening van de RMI worden ook alle grondstoffen meegenomen die in het buitenland nodig zijn geweest om de geïmporteerde materialen, onderdelen en producten te maken (zoals de brandstoffen die gebruikt zijn om machines in de productie te laten werken).

SDE+-regeling | Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie. Nationaal stimuleringsinstrumentarium dat subsidie verstrekt aan bedrijven en non-profitorganisaties die grootschalig hernieuwbare energie opwekken of de CO₂-uitstoot verminderen.

Secundaire materialen | Secundaire materialen bestaan uit afval die na het vrijkomen, inzamelen of voorbewerken weer als materiaal in het productieproces worden ingezet.

Sleutelprocessen | Sleutelprocessen zijn te beschouwen als randvoorwaarden voor het realiseren van een maatschappelijke missie. Indien bepaalde sleutelprocessen niet of onvoldoende werken, leidt dit tot vertraging van het transitieproces. De sleutelprocessen zijn cruciaal voor de transitie en omvatten: ondernemerschap, kennisontwikkeling, het uitwisselen van kennis, het richting geven aan het zoekproces, het creëren van markten, het mobiliseren van middelen, het doorbreken van weerstand, en de coördinatie van de verschillende veranderprocessen.

Sociaaleconomische effecten | Effecten van het grondstoffengebruik die zowel sociale als economische aspecten betreffen. Voorbeelden: aantal banen, gezondheid, leveringszekerheid, en werkomstandigheden van werknemers in productieketens.

Stedelijke Mijn | Ook wel bekend als de *Urban Mine*. Materiaalvoorraad die is opgeslagen in de economie in -eindproducten zoals woningen en wegen, maar ook in allerlei spullen die mensen dagelijks gebruiken zoals auto's, telefoons of kleding.

Stimuleren | De overheid kan gewenste praktijken onder andere stimuleren door informatievoorziening aan consumenten, door het geven van subsidies, of door zelf als marktpartij gewenste praktijken te bezigen (circulair inkopen).

Transitie | Structurele verandering van de maatschappij als resultaat van op elkaar inwerkende en elkaar versterkende grootschalige technologische, economische, ecologische, sociaal-culturele en institutionele ontwikkelingen. Hierbij moet een bestaande situatie verdwijnen (veranderen), en een nieuwe situatie worden opgebouwd. Dat is vaak een lang en pijnlijk proces met verliezers en winnaars. Voorbeeld van een bekende transitie was de overgang van kolen naar aardgas en alles wat die met zich bracht. De 'digitale revolutie' is een ander voorbeeld.

Transitieagenda's | Het Grondstoffenakkoord is door de ondertekenaars in 2018 uitgewerkt in vijf transitieagenda's: Biomassa en voedsel, Kunststoffen, Maakindustrie, Bouw, en Consumptiegoederen. Elk van de transitieagenda's bevat doelen gericht op het thema en zet strategieën en projecten uit om de transitie voor hun thema dichterbij te brengen.

Transitieteams | Elke transitieagenda is opgesteld door een transitieteam, dat bestaat uit een groep van experts uit wetenschap, overheid en marktpartijen.

Transitiethema's | In het Rijksbrede Programma Circulaire Economie zijn vijf prioritaire transitie-thema's vastgesteld. De vijf transitie-thema's zijn met name gekozen omdat ze 'belangrijk zijn voor de Nederlandse economie, een grote milieudruk kennen, waar al veel maatschappelijke energie bestaat voor de transitie naar een circulaire economie en die aansluiten bij de prioriteiten van de Europese Commissie'. De vijf transitie-thema's zijn: Biomassa en voedsel, Kunststoffen, Maakindustrie, Bouw, en Consumptiegoederen.

Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie | Het Uitvoeringsprogramma bevat concrete acties en projecten voor de transitie-thema's, overheden en andere partijen, die betrokken zijn bij de uitvoering van het Rijksbrede Programma Circulaire economie. Er zijn meerdere uitvoeringsprogramma's verschenen tussen het RBP CE en het NPCE in de periode 2019-2022.

UPV | *Uitgebreide producentverantwoordelijkheid*, Een beleidsaanpak om de transitie naar een circulaire economie te ondersteunen. Met UPV worden producenten en importeurs (financieel) verantwoordelijk gemaakt voor de inzameling en verwerking van producten nadat deze zijn afgedankt. In de praktijk bestaat UPV uit een reeks vereisten (verplichte doelstellingen) voor producenten, zoals inzamelingsvereisten.

Vastgesteld beleid | Van vastgesteld beleid is sprake als een instrument concreet is uitgewerkt – inclusief de noodzakelijke financiële middelen – en door de Tweede en Eerste Kamer is aangenomen.

Voetafdruk van milieueffecten | De voetafdruk geeft de milieudruk weer die het gevolg is van volledige productieketens in het binnen- en buitenland, (zie ook grondstofvoetafdruk). Er zijn twee varianten van voetafdrukken van milieueffecten te onderscheiden: de consumptievoetafdruk en de productievoetafdruk. De productie- en de consumptievoetafdruk overlappen deels, namelijk daar waar producten binnen Nederland worden verwerkt tot eindproducten, en die door Nederlandse consumenten, bedrijven of overheden worden geconsumeerd.

Voorgenomen beleid | Bij voorgenomen beleid is er een instrument of een bundel van instrumenten benoemd, maar is er nog geen concreet beleidsplan met de benodigde financiële middelen, en de precieze vormgeving van het beleidsinstrument ligt nog niet vast.

Wederuitvoer | Goederen die Nederland binnenkomen en in (vrijwel) onbewerkte staat Nederland weer verlaten.

Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) | Stoffen met één of meer van de volgende zeer zorgwekkende eigenschappen: kankerverwekkend, mutageen, giftig voor de voortplanting, (zeer) persistent, bio-accumulerend en giftig, en stoffen met een soortgelijke zorg voor gezondheid van mens of milieu. Deze stoffen worden bijgehouden op een lijst, die tweemaal per jaar wordt bijgewerkt.